Maa- ja metsätalousministeriö MINVA MMM2022-00368

RO Muroma Hanna(MMM), Uusitalo Laura(MMM) 16.05.2022

Viite

Asia

Maatalous- ja kalastusneuvoston kokous Brysselissä 24.5.2022

Maatalous- ja kalastusneuvosto kokoontuu Brysselissä 24.5.2022. Suomea kokouksessa edustaa maa- ja metsätalousministeri Antti Kurvinen.

Maatalous- ja kalastusneuvoston on tarkoitus hyväksyä neuvoston päätelmät korkeapatogeenisesta lintuinfluenssasta. Suomi voi hyväksyä päätelmät.

Komissio tiedottaa maatalous- ja kalastusneuvostolle Maailman kauppajärjestön (WTO) 12. ministerikokouksesta, joka järjestetään Genevessä 12.–15.6.2022. Ministerikokouksessa tavoitellaan tuloksia muiden aiheiden lisäksi myös maatalouskaupan vapauttamisesta. Odotukset tuloksiksi ovat kuitenkin matalalla. Venäjän hyökkäyssota Ukrainassa on lyönyt vahvasti leimansa myös WTO:n työhön ja ministerikokouksen valmisteluun.

Neuvosto keskustelee maatalousmarkkinoiden tilanteesta ja erityisesti Ukrainaan kohdistetun hyökkäyksen vaikutuksista siihen.

Suomi on huolissaan maatalouden tuotantokustannusten, kuten energian, lannoitteiden ja rehun hintojen noususta ennätystasolle ja sen vaikutuksesta tuotannon kannattavuuteen. Suomi katsoo, että komission tulee jatkaa tiivistä markkinaseurantaa maataloustuotteiden ja päätuotantopanosten osalta sekä ryhtyä tarvittaessa perustamissopimuksen mukaisesti markkinoita tasapainottaviin ja tuotannon kannattavuutta ja huoltovarmuutta vahvistaviin toimenpiteisiin.

MAATALOUS- JA KALASTUSNEUVOSTON KOKOUS BRYSSELISSÄ 24.5.2022

Sivu

Esityslistan hyväksyminen

(mahd.) A-kohtien hyväksyminen

a) Muut kuin lainsäädäntöasiat

b) Lainsäädäntöasioiden luettelo (Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 16 artiklan 8 kohdan mukainen julkinen käsittely)

MAATALOUS

Muut kuin lainsäädäntöasiat

(mahd.) Päätelmät korkeapatogeenisesta lintuinfluenssasta: strateginen lähestymistapa rokotusten kehittämiseen täydentävänä ennaltaehkäisy- ja valvontavälineenä **3**
Hyväksyminen

Maatalousmarkkinoiden tilanne erityisesti Ukrainaan kohdistetun hyökkäyksen jälkeen **6**
Komission ja jäsenvaltioiden ti edotusasia
Keskustelu

WTO:n 12. ministerikokous (Geneve, 12.–15. kesäkuuta 2022) **11**
Komission tiedotusasia
Keskustelu

Muut asiat **16**

a) Tapahtuma epidemiologisen seurannan alustoilla (hybriditapahtuma, 22. maaliskuuta 2022)
Puheenjohtajavaltion tiedotusasia

b) Uusi EU:n lainsäädäntökehys lemmikkieläinten pitämistä koskevalle EU:n positiiville luettelolle
Kyproksen valtuuskunnan tiedotusasia Kyproksen, Luxemburgin ja Maltan valtuuskuntien puolesta

c) Keskustelu maaperän suojelun tulevaisuudesta ja sen mahdollisuuksista edistää Euroopan vihreän kehityksen ohjelman tavoitteita (Bryssel, 27. huhtikuuta 2022)
Slovakian valtuuskunnan tiedotusasia

Maa- ja metsätalousministeriö PERUSMUISTIO MMM2022-00359

RO Levonen Katri(MMM) 16.05.2022

Asia
Päätelmät korkeapatogeenisesta lintuinfluenssasta: strateginen lähestymistapa rokotusten kehittämiseen täydentävänä ennaltaehkäisy- ja valvontavälineenä - maatalous- ja kalastusneuvoston keskustelu

Kokous
Maatalous- ja kalastusneuvosto 24.05.2022

U/E/UTP-tunnus

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Maatalous- ja kalastusneuvoston 24.5.2022 on tarkoitus hyväksyä neuvoston päätelmät korkeapatogeenisesta lintuinfluenssasta.

Neuvoston päätelmiä käsitellään vielä Coreper I:n kokouksessa 18.5.2022 ennen maatalous- ja kalastusneuvoston kokousta. Puheenjohtajavaltio Ranska on tätä varten toimittanut asiakirjan 8955/22.

Suomen kanta

Suomi voi hyväksyä neuvoston päätelmät korkeapatogeenisesta lintuinfluenssasta sellaisena kuin ne ovat asiakirjassa 8955/22.

Pääasiallinen sisältö

Neuvoston p*äätelmät korkeapatogeenisesta lintuinfluenssasta*

Päätelmiä korkeapatogeenisesta lintuinfluenssasta on työstetty Ranskan puheenjohtajakauden ajan. Päätelmät perustuvat talvella jäsenmaille lähetettyyn kyselyyn.

Päätelmissä todetaan joidenkin korkeapatogeenisten lintuinfluenssaviruskantojen mahdollinen ihmisiin tarttuvuus ja tämän hetken huono tilanne linnuissa. Päätelmissä todetaan bioturvallisuuden – tartunnantorjunnan - olevan ensisijainen lintuinfluenssan vastustuskeino, mutta rokottaminen voisi olla tukena tartunnan vähentämisessä. Lintuinfluenssatartuntojen vähentämisen arvellaan vähentävän mahdollisuutta ihmistartuntoihin sekä vähentävän terveiden lintujen lopettamista tartunnan leviämisen ehkäisemiseksi. Päätelmissä todetaan, että sekä kansainvälisen eläinterveysjärjestö OIE:n säännöt että EU:n lainsäädäntö sallivat rokottamisen lintuinfluenssaa vastaan. Tällä hetkellä EU:ssa ei kuitenkaan rokoteta, koska turvallisia ja tehokkaita EU:ssa hyväksyttäjä rokotteita ei ole saatavilla ja osa EU:n ulkopuolisista kauppakumppaneista eivät välttämättä hyväksyisi rokotuksia. Päätelmissä todetaan, että lintuinfluenssaa vastaan rokottamisesta tarvitaan lisää tieteellistä tietoa ja riskinarviointeja.

Päätelmissä edelleen muistutetaan EU:n jäsenmaita tilojen bioturvallisuuden tärkeydestä ja kehotetaan keskittymään riskituotantomuotoihin (ankan rasvamaksatuotanto, lihotuskalkkunat, ulkona kasvatettava siipikarja). Päätelmissä kannustetaan rokotekehitystä ja todetaan, että rokotetut linnut pitäisi pystyä diagnostisesti erottamaan tartunnan saaneista. Kiertävien lintuinfluenssakantojen muuntumista pitää pystyä seuraamaan. Euroopan komissiota pyydetään luomaan säädöksiä rokotteille ja rokotusstrategiat. Myös viestintästrategia tarvitaan. Komissiolta ja kansainvälisiltä järjestöiltä toivotaan yhteistyötä rokotteiden hyväksyttävyyden lisäämiseksi kansainvälisessä kaupassa (ovat siis sallittuja, vaikka eivät ole laajalti käytettyjä). Jäsenmaita kannustetaan rokotekokeiluihin.

Korkeapatogeeninen lintuinfluenssa

Korkeapatogeeninen lintuinfluenssa (HPAI) on influenssa A –viruksen aiheuttama lintujen tauti, joka on EU:n lainsäädännössä luokiteltu a-luokan taudiksi. Jos tilalla todetaan tartunta, kaikki taudille alttiit eläimet lopetetaan ja hävitetään ja tilat pestään ja desinfioidaan. Lisäksi tilan ympärille muodostetaan vyöhykkeet, joilla elävien eläinten ja tuotteiden siirroille on rajoituksia. Luonnonvaraisten eläinten tapauksissa HPAI:ssa muodostetaan vyöhykkeet jäsenmaiden toimivaltaisten viranomaisten, Suomessa Ruokaviraston, tekemän riskinarvioinnin mukaan. HPAI:n vastustamisessa tilojen bioturvallisuus ja yleinen tautitietoisuuden lisääminen ovat avainasemassa.

Korkeapatogeeninen lintuinfluenssa on aiheuttanut maailmanlaajuisia ongelmia 2000-luvulta alkaen. EU:ssa edellinen tautiaalto oli vuosina 2016-2017. Tämänhetkinen kolmivaiheinen tautiaalto alkoi syksyllä 2020. HPAI:ta todettiin Suomessa ensimmäisen kerran vuonna 2016. Tällä hetkellä HPAI:ta löytyy Suomessa lähes viikoittain luonnonvaraisissa linnuissa. EU:ssa oli joulukuusta 2021 maaliskuulle 2022 neljän kuukauden aikana 2652 korkeapatogeenisen lintuinfluenssan tapausta, joista 1030 siipikarjassa, 1489 luonnonvaraisissa linnuissa ja 133 vankeudessa pidettävissä linnuissa. Yhdessä siipikarjatapauksessa voi olla kyse jopa sadoistatuhansista linnuista. Tilanne on erityisen huono Ranskassa, Puolassa ja Unkarissa. Myös Saksassa ja Alankomaissa on paljon tapauksia.

Lintuinfluenssan vastustusta on tehty tehostetusti jo 2000-luvulta lähtien. Jäsenmailla on yhteinen EU:n osarahoittama lintuinfluenssan seurantaohjelma, jonka perusteella Euroopan elintarviketurvallisuusviranomainen EFSA laatii säännöllisesti raportteja lintuinfluenssatilanteen kehittymisestä. Lintuinfluenssan on pelätty leviävän ihmispandemiaksi, mutta näin ei ole päässyt käymään. Lintuinfluenssa leviää pääasiassa ulostevälitteisesti. Luonnonvaraiset linnut ovat merkittäviä levittäjiä, mutta myös tilalta toiselle tilalle leviämistä voi tapahtua.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

Neuvoston päätelmien hyväksyminen edellyttää jäsenmaiden yksimielisyyttä.

Käsittely Euroopan parlamentissa

-

Kansallinen valmistelu

Maatalous- ja elintarvikejaosto (EU-18) 17.5.2022

EU-ministerivaliokunta 20.5.2022

Eduskuntakäsittely

Suuri valiokunta 20.5.2022 (kirjallinen menettely)

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

-

Taloudelliset vaikutukset

-

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

-

Asiakirjat

8182/2/22 REV 2

8955/22

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Neuvotteleva virkamies Katri Levonen, Eläin- ja kasvinterveyden yksikkö, katri.levonen@gov.fi, p. 0295162385

EUTORI-tunnus

Liitteet

Viite

Maa- ja metsätalousministeriö PERUSMUISTIO MMM2022-00367

RO Virolainen Jukka, Sandholm Pekka 16.05.2022

Asia
Maatalousmarkkinoiden tilanne erityisesti Ukrainaan kohdistetun hyökkäyksen jälkeen - maatalous- ja kalastusneuvoston keskustelu

Kokous
Maatalous- ja kalastusneuvosto 24.05.2022

U/E/UTP-tunnus

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Maatalous- ja kalastusneuvosto keskustelee 24.5.2022 maatalousmarkkinoiden tilanteesta erityisesti Ukrainaan kohdistetun hyökkäyksen jälkeen. Keskustelua valmistellaan maatalouden erityiskomitean (MEK) 16.5.2022 kokouksessa.

Suomen kanta

Suomi ottaa komission tilannekatsauksen tiedoksi.

Suomi katsoo, että elintarvikesektorin huoltovarmuus ja väestön ruokaturva tulee varmistaa kaikissa tilanteissa.

Suomi on huolissaan maatalouden tuotantokustannusten noususta ennätystasolle ja kustannusten nousun vaikutuksesta tuotannon kannattavuuteen, määrään ja laatuun.

Eurooppalainen ruoantuotanto on eräiden tuotantopanosten ja lisäaineiden sekä jossain määrin myös tuotantoon tarvittavan tekniikan osalta hyvin riippuvainen EU:n ulkopuolelta tulevasta tuonnista. Suomi tukee pyrkimystä vähentää tuontiriippuvuutta erityisesti fossiilisen energian, lannoitteiden ja valkuaisrehun osalta.

Suomi katsoo, että komission tulee jatkaa tiivistä markkinaseurantaa maataloustuotteiden ja päätuotantopanosten osalta sekä ryhtyä tarvittaessa EU:n perustamissopimuksen mukaisesti markkinoita tasapainottaviin ja tuotannon kannattavuutta ja huoltovarmuutta vahvistaviin toimenpiteisiin.

Pääasiallinen sisältö

Komissio ei ole tätä perusmuistiota laadittaessa toimittanut tausta-asiakirjaa maatalous- ja kalastusneuvoston kokousta varten.

Puheenjohtajavaltio Ranska on toimittanut alustavat kysymykset ministerien keskustelua varten:

1. Miten sektorien tilanne on kehittynyt maassasi huhtikuun alusta lähtien ja mitkä ovat merkittävimmät vaikeudet, joita toimijat kohtaavat päivittäin? Mitkä ovat ne kohdat, joissa se on tarkoituksenmukaista olla valppaana Euroopan tasolla tulevina kuukausina ja toimia tarvittaessa?

2. Miten aiotte toteuttaa Euroopan tasolla hyväksytyt toimenpiteet? Oletteko kohdanneet käytännön vaikeuksia ja mikäli niin, mitä?

Maatalouden markkinatilanne on ollut asialistalla lähes kaikissa maatalous- ja kalastusneuvostoissa sekä MEK:n kokouksissa loppuvuodesta 2021 lähtien. Eniten keskustelua ovat herättäneet EU:n sianlihamarkkinoiden pitkään jatkunut heikko tilanne sekä maatalouden tuotantopanosten korkeat hinnat, jotka ovat EU:ssa heikentäneet tuotannon kannattavuutta sekä aiheuttaneet huolta tuotantomäärien alenemisesta vuosina 2022-2023. Tilanteen ei arvioida helpottavan vuoden 2022 aikana. Helmikuun lopulta lähtien maatalous- ja kalastusneuvostossa on keskitytty paljon myös Ukrainan sotatilanteen vaikutuksiin maatalous- ja elintarvikemarkkinoilla.

Maatalouden kansainvälinen markkinatilanne ja Ukraina

Venäjän sotilaallinen hyökkäys Ukrainaan on suoraan tai välillisesti sekoittanut maatalousraaka-aineiden maailmanmarkkinat. Esimerkiksi viljojen ja öljykasvien maailmanmarkkinahinnat, jotka olivat jo korkealla entuudestaan, ovat vahvistuneet ennätystasoille. EU:ssa viljan markkinahintaa hyvin kuvaava leipävehnän vientihinta Ranskassa (fob Rouen) kohosi sotatoimien aloituspäivänä tasolle 325 €/tn eli ylitti viime joulukuussa olleen aiemman hintapiikin. Leipävehnän fob Rouen hinta jatkoi maalis- ja huhtikuussa kohoamistaan niin että tänä aikana sen arvo oli valtaosin hieman yli 400 €/tn. Vertailun vuoksi Fob Rouen hinta oli vuosi sitten tasolla 240 €/tn. Kansainvälisissä raaka-ainepörsseissä viljan ja öljykasvien futuurihinnat ovat rikkoneet aiempia ennätyksiä ja hintakehitys on ollut heilahtelevaa.

Sen ohella, että raaka-aineiden hinnat ovat nousseet ennätystasolle, niiden kauppavirrat ovat sekoittuneet Mustanmeren alueen vientitoiminnan häiriinnyttyä. Jo nyt on varmaa, että häiriöt jatkuvat väistämättä kansainvälisillä vilja- ja öljykasvimarkkinoita tulevalla satokaudella 2022/23 ja se heijastuu suoraan kotieläinsektorin tilanteeseen ja elintarvikemarkkinoille. Esimerkiksi Yhdistyneiden kansakuntien elintarvike- ja maatalousjärjestön (FAO) ylläpitämä maailman elintarvikehintaindeksi nousi maaliskuussa 2022 ennätystasolleen. Huhtikuussa indeksin arvo aleni vain marginaalisesti. Myös muiden raaka-aineiden kuten öljyn, maakaasun ja sähkön hinnat ovat jatkaneet vahvistumistaan tai pysyttelevät ennätyskorkeilla tasoillaan ja ne osaltaan luovat painetta elintarvikkeiden hintojen nousuun.

Ukrainassa käytävän sodan vaikutusta vilja- ja öljykasvien maailmanmarkkinoihin kuvastaa se, että normaalitilanteissa Mustameren alueen suurimmat viljan viejät ovat Venäjä ja Ukraina. Niiden yhteenlaskettu vehnän vientimäärä on 29 % koko maailman kaupasta, maissilla 19 % ja auringonkukkaöljyllä peräti 80 %. Venäjän ja Ukraina ovat perinteisesti toimittaneet viljaa kilpailukykyisesti Pohjois-Afrikkaan, Lähi-itään ja Aasiaan. Öljykasvien ja –rouheiden toimitukset ovat suuntautuneet EU:hun, Intiaan ja Kiinaan. EU:hun tulevasta maissista 57 % on peräisin Ukrainasta.

Sodan alettua Ukrainan viljan vientitoiminta päättyi sen satamista. Ukraina on viime viikkoina onnistunut toimittamaan viljaa vientiin rautateitse EU:n jäsenvaltioiden kautta, mutta määrä on toistaiseksi ollut vain kymmenesosa normaalista. Toimintaa vaikeuttaa muun muassa rautateiden eri raideleveydet sekä rajamuodollisuudet, kun jotkin EU:n

jäsenvaltiot vaativat ukrainalaisiin viljalähetyksiin enemmän vientiasiakirjoja kuin mitä komissio on katsonut tässä tilanteessa tarpeelliseksi. Komissio käy par aikaa asiaa läpi ao. jäsenvaltioiden kanssa.

Ukrainassa kuluvan satovuoden loppuun mennessä (kesäkuun 2022 loppu) vietävissä oleva viljamäärä on joidenkin arvioiden mukaan noin 25 milj. tn. Huomionarvoista on se, että kyseinen määrä vähentää Ukrainassa olevaa vapaata siilokapasiteettia ajatellen tulevan sadon varastointia. Myös Venäjän viljatoimitukset ovat vähentyneet ja arvioiden mukaan esimerkiksi vehnän vientimäärä tällä satokaudella tulisi olemaan 34 milj. tn, joka on 13 % vähemmän verrattuna viime vuoteen. Sodan alettua Venäjä on itse rajoittanut viljan vientiään ja toisaalta kansainväliset viljakauppayritykset ovat tulleet varovaisiksi viljan ostoissa Venäjältä. Kansainvälisessä viljakaupassa Ukrainan ja Venäjän toimittamatta jäävät määrät on löydettävä muista tämän hetkisistä viejämaista, kuten Yhdysvalloista, Intiasta, Brasiliasta ja EU:sta.

Ukrainan ja Venäjän viljatoimitusten selvä vähentyminen Pohjois-Afrikan ja Lähi-idän markkinoille heikentää kyseisten alueiden ruokaturvaa. Tilanteella voi olla heijasteita EU:n suuntaan. Sotatilanteen jatkuminen vaikuttaa konkreettisesti myös siihen, että Ukrainassa tämän vuoden vilja- ja auringonkukkatuotanto voi häiriintyä vakavasti. Tilanne ensi kesän ja syksyn sadonkorjuun osalta on vielä epäselvä. Pahimmillaan maailmanmarkkinoilta puuttuu yksi suurimmista viejistä tulevalla satokaudella.

Maatalouden tuotantopanokset – lannoitetilanne EU:ssa

Venäjä on ollut merkittävä lannoiteraaka-aineiden ja energian toimittaja EU:hun. Maataloudessa käytettävien tuotantopanosten osalta lannoitteiden hinnat vahvistuivat ennätyskorkeiksi maaliskuun 2021 lopulla. Huhtikuussa 2022 lannoitteiden raaka-aineiden, kuten ammoniakin ja urean, kansainväliset markkinahinnat ovat jatkaneet nousuaan. Näköpiirissä ei ole, että lannoitteiden hinnat lähtisivät alenemaan vuoden 2022 aikana johtuen esimerkiksi Venäjälle asetetuista talouspakotteista ja sen tekemistä vastatoimista rajoittaa vientiään sekä EU:n suuntauksesta vähentää raaka-aineiden ja energian tuontiriippuvuutta Venäjästä.

EU:n jäsenvaltioissa on pysynyt huoli lannoitteiden hintojen vaikutuksesta viljelyn kannattavuuteen, tuotantoalaan ja sadon määrään. Komission ja EU:n lannoiteteollisuussektorin mukaan peltolannoitteita on määrällisesti riittävästi tämän kesän viljelyyn. Epätietoisuus koskee vuoden 2023 peltokasvituotantoa, joka konkretisoituu ensi syksynä, kun syysviljojen kylvökausi alkaa pohjoisella pallonpuoliskolla. Tilanne lannoitteiden saatavuuden ja hintatason suhteen on yhtäläinen Suomessa/EU:ssa sekä globaalisti.

Markkinatilannenäkymiä EU:ssa

Komission arvio viljojen tämän vuoden EU tuotantomääräksi on 296 milj. tn eli se olisi samaa suuruusluokkaa kuin viime vuonna. Sekä pinta-alojen että satotasojen osalta epävarmuutta tuo se, että missä määrin kesantoaloja otetaan viljelyyn komission myönnetty poikkeuksen sallia viljely ekologisilla aloilla (EFA-alueilla) sekä millaisella lannoituspanostuksella viljoja ylipäänsä tuotetaan. Tulevan kauden (2022/23) viljatasearviossa vehnän vientimäärää on 40 milj. tn eli se olisi selkeästi suurempi verrattuna kuluvan kauden 32 milj. tn määrään. Ohraa viedään arvion mukaan 9,6 milj. tn, joten se pysyy samassa kokoluokassa kuin nykyisin. Maissin tuontiarviota on alennettu 9 milj. tn tasolle, kun tällä kaudella se on 14 milj. tn.

Öljykasvien hintataso on kohonnut EU:ssa voimakkaasti ja rapsin sekä auringonkukan markkinahinnat ovat tasolla 1000 €/tn eli +80% vuoden takaiseen hintatasoon. Komissio

arvioi öljykasvien tuotannon kasvavan tänä vuonna tasolle 32 milj. tn, kun viime vuonna se oli 2 milj. tn pienempi.

Komissio ja jäsenvaltiot ovat viime syksynä ja alkuvuodesta 2022 olleet yhtä mieltä sianliha-alan vaikeasta tilanteesta. Hinta on ollut helmikuuhun 2022 saakka poikkeuksellisen alhaisella tasolla ja aiheuttanut taloudellista ahdinkoa tuottajille koko EU:ssa. Tilanteeseen olivat johtanut useat syyt, kuten EU:n kasvaneet sian teurasmäärät vuonna 2021, vaikeudet vientimarkkinoilla Kiinan alentuneen kysynnän ja EU:n afrikkalaisen sikaruttoesiintymien vuoksi sekä ylipäätään sianlihan aleneva kysyntä EU:n sisämarkkinoilla. Lisäksi kesästä 2021 lähtien sianlihan tuotantokustannukset ovat nousseet poikkeuksellisen korkeiksi rehuviljan hinnan nousun myötä. EU:n sianlihan markkinahinnoissa tapahtui helmikuun lopulla 2022 nopea käänne, kun jo pitkään ennätysalhaalla olleet hinnat lähtivät kohoamaan voimakkaasti ylöspäin. Huhtikuun lopulla sianlihan viikoittainen EU:n keskihinta oli tasolla 196 €/100 kg, joka on noin 22 % viime vuoden vastaavaa ajankohtaa korkeammalla. EU:n markkinoilla on reagoitu sianlihan aleneviin tuotantomääränäkymiin, kesää kohti voimistuvaan kysyntään ja toisaalta rehuraaka-aineiden ennätyskorkeisiin hintoihin. Sekä jäsenvaltioiden ja komission näkemyksen mukaan kohonneiden rehukustannusten vuoksi EU:n sianlihantuotannon kannattavuustilanteen ei arvioida kuitenkaan olennaisesti helpottavan.

Suomen osalta tilannetta sian- ja broilerintuotannossa heikentää myös rehuviljan saatavuusongelma viime vuoden heikon sadon takia. Kotieläinsektorilla rehuviljan riittävä saanti tulee haasteelliseksi ennen uutta satoa, sillä Suomessa viljasato jäi määrällisesti noin 30 % pienemmäksi verrattuna keskimääräiseen 10 vuoden satotasoon. Tilanne on toisenlainen verrattuna EU:ssa yleisesti onnistuneeseen satoon. Tästä johtuen myös Suomen viljantuottajat eivät pysty hyötymään nykyisistä korkeista hinnoista.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

-

Käsittely Euroopan parlamentissa

-

Kansallinen valmistelu

EU18-jaosto (maatalous ja elintarvikkeet) 17.5.2022

EU-ministerivaliokunta 20.5.2022

Eduskuntakäsittely

Suuri valiokunta 20.5.2022

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

-

Taloudelliset vaikutukset

-

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

Komissio antoi 23.3.2022 tiedonannon ”Ruokaturvan takaaminen ja elintarvikejärjestelmien resilienssin vahvistaminen” (eng. Safeguarding food security and reinforcing the resilience of food systems) (COM(2022) 133 final). Tiedonannosta annettiin eduskunnalle E-kirje E 41/2022 vp 8.4.2022.

Asiakirjat

-

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Neuvotteleva virkamies Jukka Virolainen, MMM/RO/MARY, puh. 0295 162 206, jukka.virolainen@gov.fi

Neuvotteleva virkamies Pekka Sandholm, MMM/RO/MARY, puh. 0295 162 416, pekka.sandholm@gov.fi

EUTORI-tunnus

Liitteet

Viite

Maa- ja metsätalousministeriö PERUSMUISTIO MMM2022-00364

RO Schulman Markus 16.05.2022

Asia
WTO:n 12. ministerikokous Genevessä 12.-15.6.2022 - maatalous- ja kalastusneuvoston keskustelu

Kokous
Maatalous- ja kalastusneuvosto 24.05.2022

U/E/UTP-tunnus

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Maatalous- ja kalastusneuvosto 24.5.2022 keskustelee WTO:n 12. ministerikokouksesta, joka järjestetään 12.-15.6.2022 Genevessä. Maatalouden erityiskomitea 16.5.2022 valmistelee keskustelua.

Suomen kanta

Suomi ottaa asian tiedoksi.

Pääasiallinen sisältö

Puheenjohtajavaltio Ranska on toimittanut tausta-asiakirjan 8928/22.

Maailman kauppajärjestön WTO:n marras-joulukuun vaihteessa 2021 pidettäväksi sovittu ministerikokous (MC12) peruuntui pahentuneen pandemiatilanteen vuoksi vain päiviä ennen kokouksen alkua. Uudeksi ajankohdaksi fyysisesti Genevessä järjestettävälle ministerikokoukselle on sovittu 12.-15.6.2022. Ministerikokouksessa tavoitellaan tuloksia muiden aiheiden lisäksi myös maatalouskaupan vapauttamisesta. Odotukset tuloksiksi ovat kuitenkin matalalla. Venäjän hyökkäyssota Ukrainassa on lyönyt vahvasti leimansa myös WTO:n työhön ja ministerikokouksen valmisteluun.

Neuvottelut maatalouskaupan uudistuksesta ovat jatkuneet vuonna 2017 pidetyn Buenos Airesin ministerikokouksen jälkeen kotimaisesta tuesta, markkinoillepääsystä, vientikilpailusta ja vientirajoituksista. Erityiskysymyksinä on käsitelty varastointiohjelmia ruokaturvan tarpeisiin (PSH) ja kehitysmaiden erityissuojamekanismia (SSM) sekä puuvillaa. Maatalouden kauppaa vääristävän tuen vähentäminen on ollut maatalousneuvottelujen keskiössä. Osapuolten kannat ovat kuitenkin kaukana toisistaan.

Ennen peruuntunutta ministerikokousta sen mahdollisina tuloksina maataloudessa pidettiin yleistä ohjelmaa neuvottelujen jatkotyölle, avoimuuden parantamista koskevia päätöksiä ja erillistä päätöstä Maailman ruokaohjelman (WFP) hankintojen säästämiseksi

vientiä rajoittavilta toimilta. Esillä oli myös sovellettujen tullien muutoksiin liittyvien menettelyjen tarkentaminen.

Ukrainan sota on nostanut ruokaturvaan liittyvät kysymykset erityisen huomion kohteeksi. WTO:ssa järjestettiin huhtikuussa 2022 ruokaturvaan liittyvä tekninen seminaari ja Yhdistyneen kuningaskunnan johdolla järjestön yleisneuvostolle on työstetty aihetta koskevaa julkilausumaa. Ruokaturvaan liittyvät kysymykset olivat esillä neuvotteluissa aiemminkin, mutta Ukrainan sota on asettanut asiat uuteen valoon.

Maatalouskokonaisuutta koskevat neuvottelut jatkuvat Genevessä neuvottelupuheenjohtaja Pereiran (Costa Rica) luonnoksen pohjalta.

Maatalouden kotimainen tuki

Maatalousviejien Cairns-ryhmä on pyrkinyt voimakkaasti edistämään ehdotustaan kaiken kauppaa vääristävän tuen käyttöoikeuden rajoittamiseksi ja vähentämiseksi puoleen. Kauppaa vääristäviksi tuiksi katsotaan ns. AMS –tuki (Aggregate Measurement of Support), tuotannon arvoon sidottu de minimis –tuki, määrällisesti rajoittamaton sininen tuki (artikla 6.5) sekä kehitysmaiden käytössä oleva artiklan 6.2 mukainen tuki. Kauppaa vääristävää tukea on myös Balin ministerikokouksessa vuonna 2013 määräaikaisen poikkeuksen saanut kehitysmaiden varastointiohjelmiin sisältyvä hintatuki (PSH). Cairns –ryhmän ehdotuksessa samaa alennusta ei kuitenkaan vaadittaisi kaikilta jäseniltä.

Afrikan maiden ryhmä, AKT-ryhmä (Afrikan, Karibian ja Tyynenmeren maat), Intia ja Kiina ovat vaatineet, että tukien rajoittaminen aloitetaan poistamalla lähinnä teollisuusmaiden käytössä olevat AMS-tukioikeudet. Artiklan 6.2 mukaiset tuet tulisi niiden mielestä jättää kokonaan alennusten ulkopuolelle ja PSH-poikkeus tulisi laajentaa ja tehdä pysyväksi. Kiina ja Intia ovat lisäksi vaatineet, että tukioikeuksien rajoittamisessa tulisi huomioida tila- tai viljelijäkohtainen tuki. Erityisesti Intia on ehdollistanut lähes kaiken etenemisen PSH-ohjelmia koskevan poikkeuksen tekemiselle pysyväksi. Ukrainan kriisi on tuonut uutta ajankohtaisuutta varastointiohjelmia koskevaan keskusteluun.

Yhdysvallat ei ole ollut valmis tukien alentamista koskeviin päätöksiin ilman markkinoillepääsyä koskevia avauksia. Yhdysvalloilla ei myöskään ole ns. ilmaa AMS-tukirajojen ja käytössä olevien tukien välillä, joten ylärajojen leikkaukset aiheuttaisivat helpommin muutospainetta maatalouspolitiikkaan.

EU:lla on maatalouspolitiikan uudistusten seurauksena paljon ilmaa nykyisisten sitoumusten ja käytetyn tuen välillä ja sen neuvotteluasema on siten hyvä. Toisaalta tulevan politiikan edellyttämät käyttöoikeudet selviävät tarkemmin yhteisen maatalouspolitiikan uudistamisen toimeenpanon myötä. EU:lle on myös ollut tärkeää säilyttää vihreän laatikon tukien koskemattomuus. EU on pitänyt kiinni periaatteesta, että tukioikeuksien rajoittamisen tulisi koskea kaikkea kauppaa vääristävää tukea.

Nykyisten sitoumusten puitteissa käytettävissä oleva WTO-jäsenten yhteenlaskettu kauppaa vääristävä tuki on kasvanut merkittävästi, kun tuotannon arvoon sidotut de minimis –oikeudet ovat tuotannon arvon myötä kasvaneet. Vaikka AMS -tukioikeudet puuttuvat, ja esim. Kiinalla de minimis –tuen suhteellinen käyttöoikeus on muita pienempi, nousevilla kehitysmailla on merkittävä osan oikeuksista kauppaa vääristävään tukeen.

Tukineuvotteluja ovat haitanneet tukien ilmoittamiseen liittyvät puutteet ja eräät tulkintaerot tukien ilmoitusvaatimuksissa. EU:n ehdotuksella avoimuuden parantamiseksi voitaisiin helpottaa näitä puutteita.

Maatalouden markkinoillepääsy

Vain harva WTO-jäsen vaatii markkinoillepääsyneuvottelujen edistämistä prioriteettikysymyksenä. Keskeisten toimijoiden ml. EU mukaan markkinoillepääsy maataloudessa on riippuvaista edistyksestä teollisuustuotteiden markkinoillepääsyssä. Valmisteluissa on ehdotettu päätöstä sovellettujen tullien muutoksiin liittyvistä menettelyistä mukaan lukien matkalla oleviin tuotteisiin kohdistuvat toimet. EU:n kanssasuosittama ehdotus on saanut tukea, mutta myös vastustusta tiettyjen kehitysmaiden taholta. Ehdotuksella pyritään ohjaamaan menettelyjä kohti parhaita käytäntöjä.

Maatalouden vientikilpailu

Nairobin ministerikokouksen vientikilpailupäätös vuonna 2015 määräsi vientituen lopettamisesta ja muita vientikilpailuvälineitä koskevista säännöistä. Vientikilpailun osalta ministerikokoukselta voisi odottaa lähinnä parannuksia vientikilpailupäätöksen seurantaan. EU on luopunut vientituistaan ja sen intressissä on, että Nairobin päätöstä noudatetaan ja vientitukikiellon kiertäminen ehkäistään.

Maatalouden vientirajoitukset

Tarve vientirajoituksia koskeville päätöksille vahvistui Covid-pandemian myötä ja Ukrainan kriisi on ajankohtaistanut asiaa edelleen. Erityisesti tuojamaat, kuten Japani, ovat vaatineet rajoituksia koskevien ilmoitusmenettelyjen parantamista. Odotettu tulos ministerikokoukselta olisi Maailman ruokaohjelman (WFP) ruokahankintojen säästäminen viennin rajoituksilta. Asialla on lähes koko WTO:n jäsenkunnan tuki.

Julkinen varastointi ruokaturvan tarpeisiin (PSH)

Balin ministerikokous päätti tilapäisestä poikkeuksesta, jonka turvin peruselintarvikkeita koskevat olemassa olevat kehitysmaiden varastointiohjelmat voidaan tietyin ehdoin jättää pois kauppaa vääristävää tukea koskevasta laskelmasta, vaikka varastoon ostot tapahtuisivat hallinnollisin hinnoin. Balin päätökseen sisältyy tavoite pysyvän ratkaisun saavuttamiseksi.

Erityisesti Intia vaatii päätöksen laajentamista ja tekemistä pysyväksi. Ilman poikkeusta Intia ei ole sitoumustensa puitteissa. Julkista varastointia on muodollisesti käsitelty muusta neuvottelukokonaisuudesta erillään.

Viejämaat Yhdysvallat ja EU mukaan luettuina katsovat, että asia on käsiteltävä osana kotimaista tukea koskevaa ratkaisua, jotta siinä voitaisiin saavuttaa pysyvä ratkaisu. Mahdollisen päätöksen tulisi lisäksi sisältää riittävät takeet sille, että varasto-ohjelmat eivät johda ylijäämien päätymiseen muiden maiden markkinoille. PSH on yksi neuvottelujen vaikeimmista kysymyksistä.

Maatalouden erityissuojamekanismi (SSM)

Erityisesti Afrikka-ryhmä, AKT-ryhmä ja Intia ovat pitkään vaatineet itselleen oikeutta nostaa tullejaan tuonnin yllättäen kasvaessa tai hintojen laskiessa tuonnin seurauksena.

Nairobin ministerikokous vahvisti kehitysmaiden oikeuden erityissuojamekanismiin. Viejämaat ovat kuitenkin kytkeneet kysymyksen markkinoillepääsyn parantamiseen, eikä asian odoteta etenevän.

Puuvilla

Puuvillaa on käsitelty pitkään WTO:ssa erilliskysymyksenä ja sen markkinoiden vääristymisiin on sovittu puututtavan. Puuvillan osalta kokoukselta odotetaan lähinnä avoimuuden parantamiseen liittyviä toimia.

Avoimuuden parantaminen maatalouden alalla

Todennäköisimmät tulokset ministerikokoukselta liittynevät avoimuuden parantamiseen, jota koskevaan ehdotukseen EU on saanut mukaan Japanin ja Yhdysvallat. Ehdotus sisältää avoimuutta parantavia toimenpiteitä lähes jokaisella aihealueella. Toteutuessaan ne voisivat osaltaan helpottaa kauppaa, tehostaa sitoumusten seurantaa ja edistää neuvotteluprosessia MC12 –kokouksen jälkeen. Osasta toimenpiteistä voitaisiin päättää kokouksessa, osa voisi jäädä työohjelmaan. Osa kysymyksistä on hyvin teknisiä muutoksia notifiointimenettelyihin. Kehitysmaille on tärkeää, ettei niille aiheudu velvoitteista liiallista taakkaa ja ne saavat teknistä apua toimeenpanoon.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

-

Käsittely Euroopan parlamentissa

-

Kansallinen valmistelu

Maatalous- ja elintarvikejaosto (EU-18) 17.5.2022

EU-ministerivaliokunta 20.5.2022

Eduskuntakäsittely

Suuri valiokunta 20.5.2022

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

-

Taloudelliset vaikutukset

-

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

-

Asiakirjat

Tausta-asiakirja 8928/22

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Neuvotteleva virkamies Markus Schulman, MMM/RO/EUKA, 0295 162 2475, markus.schulman@mmm.fi

EUTORI-tunnus

Liitteet

Viite

Maa- ja metsätalousministeriö PERUSMUISTIO MMM2022-00366

RO Muroma Hanna(MMM), Uusitalo Laura(MMM) 16.05.2022

Asia
Maatalous- ja kalastusneuvoston muut asiat

Kokous
Maatalous- ja kalastusneuvosto 24.05.2022

U/E/UTP-tunnus

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Maatalous- ja kalastusneuvoston kokouksen 24.5.2022 muissa asioissa on jäsenvaltioiden ja puheenjohtajavaltion tiedotusasioita. Ennen neuvoston kokousta asialistalle saattaa tulla myös muita asiakohtia.

Suomen kanta

Suomi ottaa asiakohdat tiedoksi.

Pääasiallinen sisältö

a) Tapahtuma epidemiologisen seurannan alustoilla (hybriditapahtuma, 22. maaliskuuta 2022)
Puheenjohtajavaltion tiedotusasia

Ranska järjesti osana puheenjohtajakauden ohjelmaa seminaarin epidemiologiseen valvontaan liittyvästä hallinnoinnista, johon liittyvät eläinten ja kasvien terveys sekä ruokaketjun turvallisuus. Seminaari järjestettiin hybridimuotoisena. Eri sidosryhmien välisellä yhteistyöllä on suuri merkitys, kun tavoitteena on parantaa biologisten ja terveysvaarojen valvontaa kokonaisvaltaisen One Health (yhteinen terveys) -konseptin lähestymistavan kautta. Ranskan epidemiologisessa ohjelmassa julkinen ja yksityinen sektori tekevät yhteistyötä ja asiantuntemusta eri aloilta käytetään hyödyksi.

b) Uusi EU:n lainsäädäntökehys lemmikkieläinten pitämistä koskevalle EU:n positiiville luettelolle
Kyproksen valtuuskunnan tiedotusasia Kyproksen, Luxemburgin ja Maltan valtuuskuntien puolesta

Ihmisten halu pitää eksoottisia, ei-kesyeläinlajeihin kuuluvia eläinlajeja lemmikkieläimenä on viimeisten vuosikymmenten aikana lisääntynyt. Euroopassa lemmikkeinä pidetään esimerkiksi apinoita, erilaisia kissaeläimiä, kettuja, oravia, pussieläimiä, eksoottisia lintuja ja suuriakin matelijoita, kuten krokotiilejä. Osa lemmikkieläimiksi tuotavista eläimistä on pyydystetty suoraan luonnosta esimerkiksi Afrikassa tai Etelä-Amerikassa. Tähän

toimintaan liittyy riskejä sekä eläinten hyvinvoinnille, ihmisten ja eläinten terveydelle että luonnon monimuotoisuudelle ja lajien suojelulle.

Eksoottisten, kesyyntymättömien eläinten fysiologiset tarpeet ja käyttäytymistarpeet vastaavat pitkälti niiden luonnossa elävien lajitovereiden tarpeita. Näitä tarpeita ei aina tunneta riittävästi, jotta eläimelle voitaisiin luoda sen hyvinvoinnin turvaavat elinolosuhteet. Joidenkin lajien kohdalla eläimen pitkä elinikä, suuri aikuiskoko, haastava elinympäristö, eläimen aggressiivisuus tai eläimen pidosta aiheutuvat suuret kustannukset saattavat käytännössä vaikeuttaa niiden pitämistä. Eläimet saattavat myös kantaa tauteja, jotka aiheuttavat terveysuhan sekä ihmisille että muille eläimille. Luonnon monimuotoisuus voi olla uhattuna eläimen lähtömaassa, jos eläimiä pyydystetään suoraan luonnosta. Joistain eksoottisista lemmikkieläinlajeista voi luontoon päästessään muodostua myös haitallisia vieraslajeja.

Eksoottisten eläinten positiivilistalla (= valkoisella listalla) tarkoitetaan sääntelyä, jossa sallittujen seura- ja harrastuseläinten pito rajataan vain listalla mainittuihin eläinlajeihin. Tällaisia positiivilistoja on säädetty Belgiassa, Alankomaissa, Kyproksella, Maltalla, Luxemburgissa, Kroatiassa ja Liettuassa. Suomessa uuteen eläinten hyvinvointilakiin sisältyy myös säännökset positiivilistan laatimiseksi myöhemmin asetustasolla.

c) Keskustelu maaperän suojelun tulevaisuudesta ja sen mahdollisuuksista edistää Euroopan vihreän kehityksen ohjelman tavoitteita (Bryssel, 27. huhtikuuta 2022) (8747/22)

Slovakian valtuuskunnan tiedotusasia

Komissio valmisteleen parhaillaan maaperän terveyttä koskevaa säädösehdotusta, jonka komissio on ilmoittanut julkaisevansa vuoden 2023 ensimmäisellä puoliskolla. Säädösehdotus täydentää marraskuussa 2021 julkaistua maaperästrategiaa, Vuoteen 2030 ulottuva EU:n maaperästrategia - Terveestä maaperästä hyötyä ihmisille, elintarvikkeille, luonnolle ja ilmastolle. Maaperästrategia on osa Euroopan vihreän kehityksen ohjelmaa.

Säädös maaperän terveydestä on tarkoitettu kattamaan koko EU-alueen maaperä ja sen tavoitteena on, että EU:n maaperä on terve vuoteen 2050 mennessä. Tämä tarkoittaa, että terveet maat pysyvät terveinä ja että epäterveet maat kunnostettaisiin. Tähän tarvitaan EU:n laajuinen viitekehys, joka tukee maaperän kestävää käyttöä. Maaperän kestävä käyttö eli huonontumisen estäminen on siten keskeinen osa maaperän terveyttä koskevaa säädösehdotusta. Säädöksellä määriteltäisiin muun muassa, mitä pidetään terveenä tai epäterveenä maaperänä, millaiset maaperän käyttötavat olisivat kestäviä sekä milloin maaperän terveyttä parantavat toimenpiteet tulisi aloittaa.

EU:n toimivalta eri politiikan aloilla nousee keskeiseksi kysymykseksi, kun tarkastellaan EU:n lainsäädäntötoimia maaperäasioissa. Myös sääntelyn päällekkäisyys voi nousta ongelmaksi. Suomi on pitänyt tärkeänä maaperää koskevien, olemassa olevien ja valmisteilla olevien eri politiikkojen ja niiden tavoitteiden välistä koherenssia.

Maaperän suojelu ja kestävä käyttö ovat tärkeitä Suomen hallitusohjelman luonnon monimuotoisuutta, hiilineutraalisuutta, luonnonvarojen turvaamista ja kestävää ruokajärjestelmää koskevien tavoitteiden edistämisessä.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

-

Käsittely Euroopan parlamentissa

-

Kansallinen valmistelu

EU18-jaosto (maatalous ja elintarvike) 17.5.2022

EU-ministerivaliokunta 20.5.2022

Eduskuntakäsittely

Suuri valiokunta 20.5.2022

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

-

Taloudelliset vaikutukset

-

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

-

Asiakirjat

a) -

b) -

c) 8747/22

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Erityisasiantuntija Laura Uusitalo, MMM/RO/EUKA, puh. 0295 162 030, laura.uusitalo@gov.fi

Asiantuntija Hanna Muroma, MMM/RO/EUKA puh. 0295 162 038, hanna.muroma@gov.fi

a) Neuvotteleva virkamies Marja Savonmäki, MMM/RO/EKY, puh. 0295 162 280, marja.savonmaki@gov.fi

Erityisasiantuntija Eero Rautiainen, MMM/RO/EKY, puh. 0295 162 049, eero.rautiainen@gov.fi

b) Erityisasiantuntija Tiina Pullola, MMM/RO/EKY, puh. 0295 162 108, tiina.pullola@gov.fi

c) Erityisasiantuntija Tiina Hartman, MMM/RO/MAKE, puh. 0295 162 271, tiina.hartman@gov.fi

EUTORI-tunnus

Liitteet

Viite

LIITTEET

Asiasanat	jaosto kalastus (EU 17), jaosto maatalous- ja elintarvike (EU 18), maatalouden erityiskomitea, maatalous, maatalous- ja kalastusneuvosto, kalastus
Hoitaa	**MMM**
Tiedoksi	ALR, EUE, RUOKA, SM, STM, TEM, TULLI, UM, VM, VNK, VTV, YM